Soykırım Tarihçiliği ve Tarihin Şehvetli Hadımları

Yasin Aktay

Tarihin her türlü siyasi veya ideolojik önyargıdan bağımsız olarak yazılabileceğini iddia edenler için Nietzsche'nin uygun gördüğü tanım: "tarihin şehvetli hadımları". Bu meşhur metaforu tekrar zikretmekte amacım bir tarihi bilgiyi meclis kararıyla mutlaklaştırmaya çalışan Fransız Parlamentosunu veya arkasından aynı yola koyulan diğer ülkelerin parlamentolarını ünlü Alman filozofun sözüyle vurmak değil tabi. Ama diyebiliriz ki, ancak bu kadar denk gelir.

Fransız Parlamentosu, 1915 yılında gerçekleşen olayların bir soykırım olduğunu inkâr etmeyi yasaklayan bir tasarıyı gündemine alıyor. Böylece artık 1915 yılında neler yaşanmış olduğuna dair tarihsel bilgide hiçbir ihtilafın olmadığı parlamento marifetiyle karara bağlanmış olacak. Bu parlamento kararına göre 1915 yılında olup bitmiş olanlar üzerine bir tarihsel tartışmaya gerek yok olup bitenlerin mahiyeti kesin olarak bellidir, o da Türklerin bir soykırım yapmış olduğunu tartışmasız olarak gösteriyordur.

Fransızların benzer bir kararı daha önce Yahudi soykırımı bağlamında da almış olduklarını biliyoruz. Buna göre Yahudi soykırımının olup olmamış olması bir yana o soykırımda kaç kişinin öldüğünün tartışmaya açılması bile yasaktır. Fransız Komünist Partisi'nin eski üyelerinden Roger Garaudy'nin

atıf/citation: *tezkire: düşünce, siyaset, sosyal bilim dergisi*, sayı 53, eylül 2015, s. 53-78.

soykırım iddialarının abartılı olduğunu iddia eden kitabı o yüzden yasaklanmış ve Garaudy Fransız mahkemelerinde bu kanuna karşı muhalefetten dolayı yargılanmıştır. Özgürlükler ülkesi, her türlü fikrin, hatta hakaret boyutlarındaki fikirlerin bile rahatlıkla özgürce ifade edilebildiği Fransa'da muhtemelen ifadesi üzerinde yasak bulunan tek fikir bu olsa gerek. Garaudy'nin kitabında savunduğu tezlerden biri İsrail'in soykırım söylemleri üzerinden bütün dünya üzerinde bir suçluluk psikolojisi yaratarak bu sayede de güçlü bir tazminat ekonomisini ürettiğidir. Bugün her fikrin savunulabildiği Avrupa fikir ortamında II. Dünya savaşında Nazi soykırımında ölen Yahudilerin sayısının altı milyondan bir kişi bile eksik olduğunu savunmak böylesi bir yasağa tabi. Oysa Garaudy, basit bazı hesaplamalarla bu sayının bırakınız altı milyonu üç milyonu bile bulmadığını ortaya koymaya çalışıyor ve bundan dolayı Fransa mahkemelerinde mahkûm oluyor.

Fransa'nın soykırımı tartışmayı bugün yasaklayan abartılı tutumunun ardında tabii ki Yahudiler bu zulme maruz kalmaktayken onlara sahip çıkamamanın hatta yer yer soykırım sürecini kolaylaştırıcı uygulamalarından kaynaklanan suçluluk duygusu ve ezikliktir. Ama ifade edilen gerekçe bu tür bir tartışmanın soykırım gerçeği ile ilgili tartışılmaz bilgiyi sulandırmaya yönelik bir çaba olabilmesidir. Doğrusu işin bu tarihsel arka planı, yani Fransa'nın soykırım tarihindeki payı göz ardı edildiğinde bu tür çabaların önünü açmak gerçekten de bir açıdan çok tehlikelidir. Çünkü sonuçta bir soykırım mahkemesi tarafından kesinliği kabul edilmiş olan bir olayı tartışmanın bir anlamı yok ve bu bilgiyi sulandırmanın muhtemelen bundan sonraki benzer insanlık suçlarına karşı bir duyarsızlık bir lakaytlık geliştirici bir etkisi olabilir. Bu bilginin sulandırılmasına yönelik bir tartışmanın önünü parlamento kararıyla, yasaklayarak, kapattığımızda, o insanlık suçuna karşı tartışılmaması gereken bir tutumu yüceltmiş oluruz. Belki iyi bir şeydir bu, ama tarih bilgisine veya tarih bilincine gelecek nesillerin de bütün algısının üzerine bir ipotek koyarak kapatmak gibi bir sonucu kaçınılmaz olarak oluşur. Her ne olursa olsun gelecek nesillerin günümüzü nasıl okuyacaklarına dair bir ipoteği bugünden koymaya kimin hakkı olabilir?

Sonuçta bugün tartışılması asla mümkün olmayacak bir kesinliğe sahip olduğu hükme bağlanmış olan bir bilginin gelecek nesiller arasında güvenilmez bulunması mümkün olamaz mı? Günün birinde birileri gerçekten tarihte neler yaşanmış olduğu ile ilgili geçmişte karara bağlanmış bir hükme bir güvensizlik sergileyemez mi? Geçmişte bu kararı alan insanların belli bir etki

altında kalmış olduğu sonradan tespit edilerek onların tanıklık ettiği bir olayı tartışma konusu yapmayı yasaklamak nasıl bir mantığın ürünü olabilir? Kaldı ki geçmişte hükme bağlanmış bir çok konu sonraki nesillerden birilerinin çok sonradan gündemine geliyor. Onlar bu olayların bağlamından çok uzaktadırlar ve kendi özgün bağlamları içinden bu olayla yüzleşmiş oluyorlar. Neden onların da olayla yüzleşme tarzları birkaç veya birçok nesil önceki başka bir tarihsel bağlam içinde bu olayları yaşamış olanlarla aynı hükme zorlansınlar?

Bu konudaki meşhur fıkra aslında tuhaf bir biçimde tarih gerçeğiyle karşılaşma anına dair gerçeğe ayıltabilir : Günün birinde Hz. İsa'nın çarmıha gerilişiyle ilgili vakayı okuduktan sonra ilk rastladığı Yahudi'ye saldıran bir Hıristiyan'ın hikayesidir bu. "Ne vuruyorsun?", diye kendini savunan Yahudi'ye Hıristiyan, "siz Hz. İsa'yı öldürmüşsünüz" diye cevap verir. Yahudi "iyi de o taa iki bin yıl önceydi, benimle de ilgisi yok" deyince Hıristiyan yapıştırır cevabı: "olsun, ben yeni öğrendim" Olayın ne zaman cereyan etmiş olduğu bir yerden sonra önemli değil, güncel ile irtibatı bir bağlam içinde ve kendini o tarihe mirasçı farz eden insanlar varsa mümkün olabiliyor. Diğer yandan o güncel ile olan ilişki de zorunlu olarak ve her zaman aynı şekilde kurulmak zorunda değildir.

Nietzsche'nin meşhur benzetmesiyle hedef aldığı, tarihi, olayların nesnel bir kaydından ibaret zanneden vakanüvis tarihçileri gülünç kılan, etkisi altında oldukları ideolojilerin ve iktidar ilişkilerinin farkında olmamalarıdır. Bu yüzden siyasetin göbeğinde, belli bir bakış açısından kaydettikleri olayları, hiçbir yorum katmadan "olduğu gibi" aktardıklarını sanırlar. Kötü bir niyetleri yoktur. Gerçekten böyle olduğunu zannederler. Hadımdırlar, ama şehvetlerinde en ufak bir azalma yoktur.

Oysa artık çok iyi biliyoruz ki, tarih hiçbir zaman nesnel bir bakış açısıyla yazılamaz. Herkes bulunduğu yerden yazar tarihi. Üstelik herkesin bulunduğu yer zamanla da değişiyor. O yüzden tarih her zaman yeniden yazılan güvensiz bir bilgidir. Buna rağmen tarihe de, tarihi bilgiye de şiddetle ihtiyaç vardır. İnsanlar tarihsiz yaşayamazlar. Tarih bilgisi bütün milletler için gereklidir. Ancak milletler için gerekli olan bu bilgi geçmişte olanları olduğu gibi aktarmaktan ziyade, milleti kuran ideolojiyi tamamlayan bir şeydir. Denilebilir ki, tarihin ideolojik niteliğine karşı insanları koruyacak bir yol bulunmamıştır.

İşin kötü tarafı, milletleri millet yapan tarih bilinci genellikle bir başka milleti ötekileştirerek gerçekleşebiliyor. Başkasını, üstelik genellikle komşusunu kötünün kötüsü resmetmeyen bir milli tarih yok gibidir. Hepsi de objektif

yazdıklarını iddia ederler tarihi, ancak hepsi de hadımın şehvetiyle abanırlar gerçeklere, onları kendilerine mal ederler.

O yüzden tarih bilgisinden genellikle gerçeğe uygun bir resim çıkmaz. Hiç üşenmeyin, kendi kendinize şu deneyi yapın: Daha dün olup biten bir olayla ilgili bugünün gazetelerine bakın, elli çeşit hikâyesini okuyabileceğinizi görürsünüz. Olay biraz daha geriye doğru gidince ihtilaflar da doğal olarak daha da çoğalır. Giderek tarih bilgisi hakkında asla kesin karar verilemeyen veya doğru bilgisi asla öğrenilemeyen (agnostik bir alan olarak) bir derin ihtilaf konusuna dönüşür. Bu durumda olay 90-100 sene önce olmuşsa, bu konuda kararın doğrusunu kim nasıl verebilir?

Trajik olaylar yaşanmıştır, doğrudur. Ancak tarihe mal olmuş bir olaydan bugüne dair sonuçlar çıkarmak sadece bugünün güç dengelerine ilişkin bir hesapla alakalı olabilir. O yüzden bu kadar ihtimallere açık bir alan olarak tarihe ancak bugün bir kavgaya niyeti olanlar, bir "alacak" üretmek isteyenler gider. Tarihe gitmekte amaç hiçbir zaman gerçeklerin ortaya çıkması olmamıştır. Tarih hiçbir zaman geçmişin aydınlatılması sorunu olmamıştır. Hep bugünle ilgili olmuştur. Bugün kimin nerede durduğu ve ne yapmak istediğiyle ilgili bir konudur tarih.

Doğru bilginin ortaya konulmasının bu kadar zor olduğu bir alana bir de parlamento kararları müdahale ederse tarih hurafelerin tabulaştırıldığı bir alana dönüşür. Fransa'nın yapmaya çalıştığı gibi, tartışmayı kapatan her müdahale siyaseti de bitirir aslında. Parlamento doğası gereği bir tartışma alanıdır, tartışmaları bitirme alanı değil. Tarihi bir olay hakkındaki gerçekleri bir oylamayla bitirmenin kendisi zaten traji-komik bir durum, ama aynı zamanda siyasetin kendisini inkârdır da. Zannedildiği gibi hedeflediği faydayı temin etmekten de her zaman uzak olmuştur.

Yahudi soykırımı hakkındaki tarihi tartışmayı kanun zoruyla bitiren anti-semitizm karşıtı kanunun kendisi de kim ne derse desin son derece yanlıştır. Bir defa amaçlanan şey insanlığın bir daha aynı hatalara düşmemesi idiyse, bu hiçbir şekilde gerçekleşmiyor. Bu yasa belki sadece Yahudilere bir daha soykırım yapılmasını engelliyor, ama ne İsrail'in Filistinlilere, ne Fransızların Cezayir'e, ne de Sırpların Boşnaklara yönelik dumanı tütmekte olan soykırım teşebbüsüne karşı en ufak bir duyarlılığı harekete geçiriyor. Yahudi soykırımı tecrübesi ve bu tecrübe dolayısıyla Avrupa'da oluşmuş safiyane duyarlılık, Bilge Kral Aliya İzzetbegoviç'e "Avrupa'da, bu zamanda!" dedirtecek vahşi bir katliamın gerçekleşmesini önleyememiştir. Üstelik en vahşicesi

Birleşmiş Milletler adına güvenli addedilen bölgeye nezaret eden Hollandalı askerlerin gözetiminde yapılmış, tümüyle silahlandırılmış sivillerin Sırpların eline katledilmek üzere teslim edildiği bir olaydan bahsediyoruz. Kendi yardımlarıyla gerçekleşmiş olan katliamın taptaze sorumluluğu orta yerde dururken aynı Hollanda'nın 1915 yılına ait tarihi deşmekle de uğraşıyor olması yeterince manidar sayılmamalı mı?

Aslında yeterince görmüş olmalıyız ki, tarihi olayların nasıl okunması gerektiğine dair talimatlar içeren bu tür bir yasa, bir daha soykırım yapılmamasını sağlamıyor, aksine sadece İsrail politikalarına bir masumiyet sağlıyor. Ayrıca yüz yıl sonra yaşayacak olan ve gerçekten bu tarihi merak edenlerin önünü ne hakla kapatıyorsunuz?

O dönem Fransa'da Ermeni tarihiyle ilgili tartışmayı kanun zoruyla bitirme teşebbüsüne bence en güzel cevabı aralarında Murat Belge, Etyen Mahçupyan ve Hrant Dink'in bulunduğu aydınların ortak bildirisi verdi:

> "Ardındaki niyet ne olursa olsun, böyle bir yasa, tarihi ve ortak belleği sorgulama sürecine zarar verecektir. Dünyada ve Türkiye'de bu sürecin sürdürülmesi çabalarını çok daha zorlaştıracaktır. Böyle bir yasa, Fransa'da özgür tartışmayı engellemesinin yanı sıra Türkiye'de benzer ve çok daha güçlü bir etki yapacaktır.
>
> ... İnsanlığa karşı işlenen suçlarla mücadele gibi, ifade özgürlüğü de evrensel bir ilkedir. Birinin varlığını savunmak diğerinin varlığını yok edemez.
>
> Bugün ne yazık ki taraflardan ikisi de kendi algılama tarzını diğerine aktarabilmekten acizdir. Tam tersine, bugün Fransa'da olduğu gibi, Ermeni miliyetçileri, son yıllarda Türkiye'de devletin inkârcı politikasını ülke sınırları dışına taşırmasına karşı tepki olarak, bu konuda ifade özgürlüğünü sınırlayan yasaları destekliyorlar. Bu karşılıklı inatlaşma tarafları daha sert çatışmalara sürükleme tehlikesi taşıyor.
>
> Fransa'da veya başka ülkelerde bu tür yasa tasarılarına önayak olanlar, 1915 olaylarının serbestçe tartışılmasını benzer yollarla engellemeye ve cezalandırmaya çalışan kişi ve kurumların varlığını dikkate almak zorundadır. "

1915 yılında yaşananlara dair görüşleri Fransız Parlamentosunun benimsediği görüşün aynısı olsa da bu görüşün bir parlamento kararına dönüşerek

aksi yöndeki tarihi bilgilerin araştırılmasını veya üretilmesini yasaklamaya dönük bir çabaya karşı çok anlamlı bir tepkidir bu. Tarihi bilgiyi mutlaklaştıran, tarihi tartışmayı bitiren her türlü girişimden kaçınmak gerekiyor. Belki bir daha tarihe bile gitmeye gerek duymayacak şekilde bugün tarafların karşılıklı onurunu gözeten bir davranış kalitesinin arayışında olmak gerek. Yoksa tarihi öyle tescil etseniz bile bugün aynısını tekrarlamaktan sizi alıkoyacak bir frene dönüştüremezsiniz bunu.

Fransa'nın Ermeni İlgisini Doğru Okumak

Ermeni Meselesi'nde Türkiye'nin kendisiyle ciddi bir yüzleşmeye ihtiyacı olduğunda aslında kuşku yok. Fakat bu konuda Türkiye'nin artık eskisi kadar yüzleşmeye yanaşmayan bir noktada olduğunu da söyleyemeyiz. Doğrusu, henüz bir ASALA terörü veya Ermeni diasporası baskısı olmadan, hele bir AB baskısı olmadan çok önce bunu yapmış olmalıydı.

Günümüzde ise her 24 Nisan tarihinin bir süre evvelinde ve sonrasında başta ABD Kongre sürecinde olmak üzere bir çok ülkenin parlamentosunda hazırlanan tasarıların baskısı altında bu yüzleşmeye davet ediliyor. Hayır, davet edilmiyor, sürükleniyor. Tarihe konu bir tartışmanın belli sonuçlarını kabul etme noktasına "teslim olması" isteniyor. Soykırım yapmış olduğunu itiraf etmesi isteniyor. Bir şantaj konusu olarak kullanılıyor bu durum. AB yolunda mesafe kat ettikçe diğer birçok konu gibi bu konu da çıkarılıyor önüne.

Soykırımı tarihsel bir gerçek olarak kabul eden Avrupa parlamentolarında bunu inkâr etmeyi de suç sayan yasalar çıkıyor. Bunun bir tarih zorbalığı olduğunda kuşku yok. Tarihi parlamentoların siyasi hesaplarına terk eden bu gelişmelerin hiçbir samimiyetinin olmadığı açıktır. Ancak buna karşı, soykırımın var olduğunu tarihsel olarak ispatlamak isteyenler üzerinde benzer baskılar yapmanın da bundan aşağı kalır bir yanı yok.

Gerçi Türkiye Fransa gibi bunu önleyen bir yasa çıkarmadı, ama mevcut yasaların (bir aralar meşhur Türklüğe hakareti yasaklayan 301. madde) fiilen bu yönde kullanılması daha tuhaf durumlara yol açıyor. Soykırımı inkâr etmeyi suç sayan yasadaki tuhaflık herhalde tarihi gerçekleri çarpıtması değildir. Sorun basitçe tarihi bilginin siyasi bir yolla belli bir yönde bloke edilmesidir. Soykırım iddialarını Türklere hakaret saymanın da bundan bir farkının olmadığı açıktır.

R. Tayyip Erdoğan, bu konunun tarihçilere bırakılmasını teklif ederken tabii ki çok haklıdır. Ancak bilinmeli ki tarihçiler de hiçbir zaman işin aslını

tam bilemeyeceklerdir. Çünkü bu tür mevzular hiçbir zaman üzerinde ittifak edilecek hususlar değildir. Tarihi bilginin işlevinin ne olduğu aslında görünenden çok daha karışık bir mevzudur. Bir defa tarih zannedildiği gibi hiçbir zaman, doğruları herkesin ittifakla kabul edeceği bir şekilde vermez, vermeyecektir. İkincisi, bu böyledir diye bu konudaki karar siyasilere bırakılamaz, çünkü siyasilerin de en iyi ihtimalle malzemeleri tarihi bilgiden başka bir şey olmayacaktır. Tarihin yapamadığını parlamentolardan beklediğinizde Fransa örneğindeki gibi başka tuhaflıkların ortaya çıkması kaçınılmaz oluyor.

Fransa Cumhurbaşkanı'nın Ermenistan'da soykırım anıtını ziyareti, ziyaret esnasında sarf ettiği sözler ve Fransa'nın Ekim ayında oylayacağı görünen soykırım inkârını suç sayan yasa tasarısı, Fransa'nın tarihiyle birlikte değerlendirildiğinde bu tuhaflık net bir şekilde görülüyor.

Hayır, hep yapıldığı gibi Fransa'nın yaklaşık elli sene önce Cezayir'de yaptığı ve bir buçuk milyon Cezayirlinin hayatına mal olan o bildik (ama gerçek) olayı zikretmeyeceğim. Fransa'nın bu sicili zaten birçok konuda ağzını açmadan önce kendi haline bakmasını yeterince gerektiriyor.

Ancak, Fransa'nın bizzat kendi ülkesindeki Ermenilerle ilgili çok daha manidar bir tarihi vardır. Bunun için Fransa'ya ilk gelen Ermenilerin bu ülkede yaşadıklarına bir bakmak yeter. Ermeniler Fransa'da çok kolay mı kabul gördüler sanıyorsunuz? Her birinin hayatından Yahudilerin savaş öncesi Almanya'da maruz kaldıklarından kesinlikle aşağı kalmayan türlü ayırımcılık hikâyelerini bolca okuyabilirsiniz. Şimdi Ermenilere hamilik rolüne soyunmuş görünen Fransa'nın bugün Fas ve Cezayir kökenli vatandaşlarına uyguladığı ırkçı ve sınıfçı politikalardan Ermenilerin ilk kuşakları çok daha fazlasıyla paylarını almışlardır. Sonuçta ırksal olarak Türklerden ve Araplardan farklı bir görünüme sahip olmayan bu "kara ırka" reva gördüğü ayırımcı muameleler tüyler ürpertecek cinstendir. II: Dünya savaşında en ön safta cephelere sürülmüş ve büyük bir çoğunluğu telef edilmiştir. Kimse bu soykırımı kaydedememiştir bile.

Fransa'da Ermeniler belki biraz kendi emekleriyle, dişleriyle tırnaklarıyla kazıyarak bir yere geldiler, ama asıl Fransa'nın Ermenilerle ilgili siyasal kârı fark etmesinden sonra durum bir nebze değişmiştir. Ermeniler ırkçılık ve usta soykırım tecrübesi konusunda kendisiyle yarışılamayacak Fransa için sadece kârlı bir yatırım alanından ibarettir. Yoksa ne insan hakları ne de Ermeni sevgisi değildir bu ilgisinin kaynağı.

Üstelik Fransa'nın ilgisi, bu olaya benzer bir biçimde el atan diğer ülkelerinkine benzer bir biçimde çoğu zaman olduğu gibi, işi, içinden daha fazla çıkılmaz hale getiriyor. Belki bugün Ermeni sorununda okları Türkiye'ye yönelterek bir yandan kendi tarihine Ermenilerle ilgili yönelebilecek dikkatleri dağıtıyor, diğer yandan Türkiye'ye AB yolunda ciddi bir sabotaj hazırlarken, Ermenileri daha önce yaptığı gibi bu sabotajda ön-cepheye sürmüş oluyor.

Hollanda Soykırım Beğeniyor

Türkiye'nin AB yolculuğuna Ermeni meselesini bir engel olarak öne süren ülkelerden birisi de Hollanda. 2004'ün ikinci yarısında yaptığı AB dönem başkanlığının değerlendirildiği bir genel kurul toplantısında "Türkiye ile AB'ye üyelik sürecinde bundan böyle yapılacak görüşmelerde hükümet, Türkiye'nin Ermeni soykırımını kabul etmesini sürekli ve ısrarla gündeme getirmesini ister" şeklinde verilen önerge Hollanda Meclisinde kabul edilmiş ve devlet politikası bu doğrultuda belirlenmiştir. En son Kasım ayındaki seçimlerde Ermeni soykırımını kabul etmeyen Türk kökenli adayların kendi partilerinden aday olmalarının engellenmesine tanık olduk.

Türkiye'nin Ermenilerle ilgili tarihi tabii ki pek parlak sayılmaz. Ama bu konu gerek I. Dünya Savaşı şartlarının yarattığı olağanüstü atmosfer, gerek o döneme ait tarih kayıtlarının muğlâklığı ve gerekse de yerinde tespit fırsatının ebediyen kaçmış olmasından dolayı hakkında kesin bir bilgi ortaya koymanın imkânsız olduğu bir konudur. O yüzden bu konuda tarihçilerin vicdanlarıyla baş başa bırakılarak bu konuda özgür kanaatlerini oluşturmasını ummaktan başka yapacak bir şey yoktur ki, bu da az bir şey değildir.

Kuşkusuz tarihçilerin çoğu da bu konuda benimsedikleri siyasi konumdan fena halde etkilenmeye devam edeceklerdir. Ancak tarihçinin kendi öznel görüşünü üretmesinden daha doğal bir şey olamasa da, bu görüşünü bir mahkeme kararı kesinliğine terfi ettirmek de tarih despotizminden başka bir şey değildir.

Oysa Ermeni soykırımı konusunda insancıl rollere soyunan hem Fransa hem de Hollanda'nın öyle çok uzak değil, yakın geçmişleri bile tam bir utanç manzarası arz ediyor. Bir mahkeme kurulsa, birinci dereceden mağdurları, şahitleri ve sonuçları hemen gözler önüne serilecek bir sürü yüz kızartıcı soykırım vakası var geçmişlerinde. Fransa Cezayir, Ruanda ve Uganda'daki sicili hiçbir adalet duygusunu kımıldatmaksızın ortada dururken Ermeni meselesinde

giriştiği bu işgüzarlık, gerektiğinde milletlerin acılarından nasıl arsızca siyasi veya ekonomik çıkarlar üretebildiğini gösteriyor

Hollanda ise çok değil, daha 1995 yılı Temmuz'unda Srebrenitsa'da II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da yaşanan en büyük katliamdaki payının hesabını verebilmiş değildir. Hollanda askerleri 1995 yılının Temmuz ayında BM adına korumakla mükellef oldukları on binin üstünde Boşnağı, Srebrenitsa'da, gözü dönmüş Sırp çetniklerine teslim ederek hunharca katledilmelerine göz yumdu. Normalde kendilerini kolaylıkla koruyabilecek olan Srebrenitsalı Boşnaklar BM'nin "güvenli bölge" ilan etmesi üzerine zorla silahsızlandırıldılar. Bu haldeyken onları, sorgulamak bahanesiyle isteyen silahlı Sırplara teslim eden Hollandalı askerler, kamyonlara doldurarak gönderilen her Boşnak grubun az ilerde öldürüldüğünü biliyorlardı. Yani bu katliama seyirci kalmakla yetinmediler, Sırplarla işbirliği de yaptılar. Sonradan Boşnakları korumakla görevli Hollandalı komutan Tom Kerremans'ın, katliam devam ederken Sırp komutan Ratko Mladiç ile kadeh tokuşturduğunu gösteren bir fotoğraf da yayınlandı

Bu, Türkiye'nin Ermeni meselesi gibi 90 yıl önce olmuş, tanıklarını ve şartlarını tespit etmenin çok zor olduğu bir olay değil. Bu, daha"dumanı tüten bir soykırım." Sırpların ırkçı yaklaşımlarıyla Boşnak halkını yok etme niyetleri mahkeme kararlarıyla tescil edilmiş durumda. Bu olayın bütün tanıkları ve mağdurları gün gibi ortada; tabi Hollanda'nın bu olaydaki payı da...

Oysa sadece bu olaydaki payı dolayısıyla bile bütün insanlığa karşı ağır bir suçluluk duygusu içinde yaşaması gereken Hollanda, kendi halini kısa sürede unutmuş, başka milletlerin tarihlerinin karanlığında adalet avcılığına soyunuyor.

Srebrenitsa katliamının 11. Yılında, daha büyük bir utanca imza attı Hollanda.

Srebrenitsa katliamına seyirci kalan askerler, altın madalya ile ödüllendirildi. Hollanda Savunma Bakanı Henk Kamp, 'görevlerini zor şartlar altında yerine getiren' askerler için 4 Aralık'ta tören düzenleneceğini açıkladı. Bu çerçevede Hollanda ve Fransa gibi ülkelerin ekonomi-politik bir çıkar haline getirdikleri soykırım endüstrisini besleyen tarih anlatılarının sıhhati üzerine düşünmek gerekmez mi?

Soykırım Söyleminin Ekonomi-Politiği

2010 yılının Mart ayını başından beri Türkiye bir Milli Maç, hatta bir Milli Savaş heyecanıyla ağzını yüreğine taşımış vaziyette ABD Dışişleri komisyonunda

oylanacak olan Ermeni Soykırımı ile ilgili tasarının geçip geçmeyeceğine kilitlenmişti. Komisyon toplantısından naklen yapılan yayınlar, günler öncesinden ABD'ye giderek kulis faaliyetlerini yürütmüş olan Türk diplomat veya lobicilerinin faaliyetlerinin komisyon üyelerine uyguladığı sıkı markajlara tanık olduk. İlk başta hayırcıların bir açık arayla önde gitmesine karşılık zamanla ara kapandı ve komisyon üyelerine uygulanan, karşı tarafın markajının da etkisiyle tasarı sadece bir oy farkıyla kabul edildi. Tarihi bir olayın bir parlamento gündemindeki ele alınış biçimi dolayısıyla aslında fazla söze hacet bırakmayan bir görüntüydü bu. Kazara bir kişi daha ikna edilebilse tam aksi yönde cereyan edecek bir karar. Sırada başka ülkelerin parlamentoları da var. Çok açık görünüyor ki, bu oylama süreçlerinin tarihi bilgiyle bir ilgisi yok. Ama durumu da iyi anlamak lazım... Tarih zaten hep böyle gündemler eşliğinde yazılmıyor mu? O halde tarihi bilgiye nasıl güvenebileceğiz?

Diğer yandan, Ermeni soykırımı tasarısının ABD'de dışişleri komisyonunda bir oy farkla kabul edilmesi karşısında Türk kamuoyunun sergilediği tepki siyasette mutabakatın değilse bile refleks ortaklığının hiç de imkansız olmadığını gösteriyor. Demek ki tartışma ne kadar derinleşirse derinleşsin, gerilim ne kadar artarak siyaseti imkansız hale getirirse getirsin, bir yerlerde ortaya çıkan yeni bir durum başka bir halimize bizi uyandırabiliyor.

Gerçi bizi uyandıranın bizi ne ölçüde uyanık tuttuğu ayrı bir konudur. Dahası bizi uyandıran, ayaklandıran, tepkimizi tetikleyen hadisenin içinde hasımlarımız için bir tepeleme fırsatı barındıran bir müjde gibi mi geldiği, yoksa onu gerçekten de samimi bir üzüntüyle mi karşıladığımız bambaşka ama mutlaka önemli bir konudur.

Ermeni meselesinde iş gerçekten karmakarışık. Bir tarihsel yüzleşmeye gerçekten ihtiyacımız olsa bile bunu bize tarihi binbir türlü katliam ve savaş kabahati ile dolu olan Amerika'nın hatırlatmasının ne münasebeti ne de faydası var. Ama doğrusu kimsenin yüz yıl önce Ermenilerin veya başka herhangi bir ademoğlunun acısını hissettiği yok. Yüzyıl önceki Ermenilerin acılarını duymaya ve duyurmaya soyunanların günümüzde burunlarının dibinde gerçekleşen hadiselere karşı bir nebze benzer bir duyarlılık taşımasını beklemek bir haktır. Bu kadar duyarlılık daha kötüsü olmasın diye gösteriliyorsa saygı duyulacak bir tutum olabilir ama o taktirde bu tutumun bugünkü vahşetleri durdurabiliyor olması gerekirdi.

Kuşkusuz bu mantık da ihtiyatla karşılanması gereken bir değerlendirmedir. Geçmişle ilgili bir adalet iddiası günümüzdeki vahşetlerden elbetteki

sorumlu tutulamaz. Ama sözkonusu olan Amerika, Fransa, Hollanda gibi ülkelerse, bu ülkelerin Türkiye'nin tarih sicilini kaydetmeye kalkışmaları kelimenin tam anlamıyla münasebetsizliktir.

Tarihsel bir olayın parlamento kararıyla tespit edilmesi ise aslında tarih dediğimiz şeyin de çıplak hakikatini sergileyen bir durumdur. Tarih hiçbir zaman geçmiş olayların objektif bir şekilde bilinmesi ile ilgili bir durum değildir. Herhangi bir tarihsel olaya bizi bugünden ilgili kılan bir yan yoksa olay tarih bile değildir. Olayla "ilgili" olduğumuz andan itibaren de olayın hakikatine değil, bizim iddiamıza yaklaşmışız demektir. Kelimenin hak ettiği anlamıyla nesnel bir tarih varsa bu ancak bizim "ilgisiz" olduğumuz ölçüde mümkün olan bir tarih olsa gerek. Oysa bir anahtar kelime olarak "ilgi" kişiyi nesnel olmaktan konuyla ilgili "çıkar sahibi" (kelimenin İngilizcesi: interest) olmaya yönelten bir süreçtir.

O yüzden 1915 yılında veya daha gerisinde veya daha ilerisinde olanlara dair bugünden bir adaleti tesis edecek ne bilişsel imkânlara ne de adil bir yargı merciine sahibiz. Sıcağı sıcağına kurulmuş mahkemeler genellikle bu delil imkânlarına daha fazla sahiptir, ama bu durumda da mahkemeyi kuranın genellikle bir savaşın galip tarafı olması durumunda mahkemeden istediği kararı çıkartması da kaçınılamayan bir tarih gerçeğidir. Tarihi galipler yazar. Galiplerin yazdığı tarih saf vicdanları tatmin etmedikçe buna dair bir isyan küçük veya büyük dalgalar halinde gelişir.

Tarihin eninde sonunda çıplak gerçekleri bulup çıkaracağı beklentisi bu itibarla boş bir beklentidir. Mümkünse tarihi olayların kaydını zamanında tutmak, adaleti de mümkünse gecikmeden yerine getirmenin yoluna bakmak gerekiyor.

Geciken adalet adalet değildir. Tarih alanında da durum bundan farklı değildir. Tarihsel sorumlulukları olanlar bu dünyadan göçüp gittikten sonra gerçekleşmiş bir yüzleşme veya bundan sadır olacak bir adaletin adalet değil ancak günümüzün siyasi hesaplarıyla ilgili olduğu açıktır.

Tarihin bir döneminde kendilerine zulüm yapıldığından hareketle adalet arayanların günümüzde bu adaleti tesis için dünyanın baş zalimleriyle ittifaklara girişmeleri, aradıklarının adalet değil intikam veya iktidar olduğunu ayan beyan ortaya koyuyor. Açıkçası bu durumda "geçmişte yaşanmış acılar" bir iktidar veya çıkar talebi uğruna pazara çıkarılmış bir edebiyattan başka bir anlam ifade etmemiş oluyor.

Ne acıları çekenlere bir faydası olan ne de bu acıları çektirmiş olanlara bir yaptırım doğruma ihtimali bulunan bu yüzleşmenin kime ne fayda getireceğini anlamak da bir tür ekonomi-politik bilimi gerektirir artık.

Soykırım söylemleri bir ekonomi-politik meselesidir ve günümüzde Türkiye'nin yükselen trendine karşı hissedilen iyimserliğin bir kırılma noktası olabilir. Türkiye'nin etkisini hızla artıran dış politika etkinliğinin bütün dünyada sorunsuz karşılanıyor olmadığına dair bir uyarı olarak okunabilir. Bu uyarı elbette ki Türkiye'yi giriştiği yoldan caydıracak şekilde dikkate alınması gereken bir uyarı değildir. Ancak, güçlü ve çevresinde etkin, bağımsız bir Türkiye'nin mümkün olsa bile bunun tabii ki her zaman alkış ve tezahüratla karşılanmayacağını gösteren bir örnektir. Doğrusu Türkiye'nin bu daha genel perspektifi dikkate alsa da, özelde her yıl bu zamanlarda Türkiye'yi yakalayan bu konuya karşı daha farklı, yine ezber bozucu yeni bir yaklaşım sergilemesinin vakti gelmiştir. ABD soykırımı tanıyacaksa tanısın, belli ki bu mevzuuyla Türkiye'yi rehin tutmaya çalışıyor, şimdiye kadar da ne yazık ki tuttu, ama buna bir son vermek, mevzuuyu bir kompleks konusu olmaktan çıkarmak Türkiye'nin elinde

Bir Oy Farkıyla Soykırım

Amerika'da dış ilişkiler komisyonunun 1 oy farkla Ermeni Soykırımı tasarısını kabul etmesinin etkileri ve yankıları devam ederken İsveç Parlamentosunun da aynı yola koyulduğu görüldü. O da bir oy farkla tasarıyı kabul etti.

Parlamenterlerin önlerine gelen bir tasarıya verdikleri oyla tarihsel bir olaya bakışın değişmeyeceğini söyleyemeyiz. Ancak tabii ki bu, değişimin her halükarda adalet lehine bir değişim olacağını söylemek anlamına gelmiyor. Acı ama gerçek şu ki, tarihe bakış zaten tam da böyle değişir. Yani tarihsel bilgi ve belgelerin bütün sahihliğiyle ortaya çıkıp olgunun kanıtlanmasıyla değil, bugün bir yönde alınan bir tavrın etkisiyle değişir.

Dolayısıyla tarihte neler olup bittiğine dair parlamenterlerin veya bugünün tarihçisinin ortaya koyduğu bilgilerden aydınlatıcı bir ışık beklemek işin tabiatına aykırıdır. Yoksa gerçekten hayatında belki bir Ermeni görmemiş, Ermenistan'ın yerini haritada gösteremeyecek, tarihi olaylara dair hiçbir yetkinliği olmayanların tarihsel tanıklıkları ne anlam ifade ede? Sormaktan geri durmamak lazımdır. 1915 olaylarına dair günümüz dünyasında kabul edelim ki, Türkiye aleyhine Ermeni iddiaları lehine güçlü bir algı veya kanaat oluşmuştur. Bu algı veya kanaatin gerçekle uzaktan yakından ilgisinin olup

olmaması bir noktadan sonra önemli değildir. Sorulacak soru bu algının nasıl oluşmuş olduğudur.

Batı'da birçok insan Türklerin korkunç olduğunu, Türkiye'de insanların develere biniyor olduğunu, hepsinin birer haremi olduğunu zannediyor. Bu algının her türlü iletişim ve medya imkânına sahip Batı halklarında bir karşılığının olmasına yine de şaşırmamak gerekiyor, çünkü ileri iletişim imkânlarının çarpık algıları kendiliğinden düzelteceğinin bir garantisi yok. Aksine iç içe yaşayan halk kitlelerinin bile birbirleri hakkında son derece çarpık bilgiler geliştirebiliyor olduğu yaşadığımız bir gerçekliktir. İsterseniz cumhuriyet duyarlılığı diye ifade edilen laik kaygıları taşıyanların "mürteci" diye algıladıkları insanlar hakkındaki algılarından test etmeye başlayabilirsiniz. İktidara geldiklerinde kendilerini kör testere ile keseceklerine, hayat tarzlarına müdahale edeceklerine dair kaygılar ne tür algıların sonucudur sizce? Bu algıları üretmek için "mürteci" denilenler neler yapmış olabilir?

Doğrusu, özellikle milletler hakkındaki kaygı ve algıları hareke geçiren şeylerin önemli bir kısmı insanların içinde olup bitiyor. Başka insanlara bakışla ilgili çok temel değer sorunlarından biz de masum olmadığımız gibi bütün dünya da masum değil. Yeri geldiğinde bizim hoyratça içine girebildiğimiz çarpık algı ve kaygı saldırılarına başkaları tarafından da maruz kalabiliyoruz.

Ermeni soykırımı tasarısı, takdir etmek gerekiyor ki, çok iyi pazarlanan bir kampanyadır. Bu kampanya büyük ölçüde söz konusu ülke halkları arasında tedavülde bulunan bir Türkiye veya Türklük imgesinden destek almaktadır. Bu Türklük imgesinin nasıl oluştuğu ile ilgili ayrıca çalışmak gerekiyor, ama kendi halkından olan gencecik insanları katsayı zulmüne maruz bırakabilen, yüz binlerce başörtülü kızını üniversite kapılarından çevirerek hayatlarını kararan, 10 yılda 17 bin faili meçhulü üretebilen, inadına Türkiye sevdasından vazgeçmediğini haykıracak kadar dost bir insan olan Hrant Dink'e bile tahammül edemeyen, onun göz göre göre hukuk lincine sürüklenmesine seyirci kalan bir Türklük imajı 1915'in değil bugünün bir konusudur.

Bugüne ait böylesi bir Türklük imgesinin 1915'e bakışı hiç etkilemediğini düşünmemek gerekiyor. O yüzden, bu vesileyle tekrarlamak gerekirse, tarih geçmişin değil bugünün konusudur ve 1915'le ilgili algılar geçmişe giderek değil, bugünün Türklüğüyle ilgili algıların yönetilmesiyle düzeltilebilir.

Kuşkusuz, bütün bunlara rağmen Ermeni soykırım tasarısıyla ilgili sorun sadece Türklerin bugüne ait kötü imajına da indirgenemez. Önemli bir kısmı da Türkiye'nin özellikle uluslar arası alanda kat etiği başarılarla da ilgilidir.

Bu başarılar birçok ülke halkını fazlasıyla heyecanlandırdığı gibi birçoğunu da üzmekte, ürkütmektedir. Soykırım tasarılarının meclislerden teker teker geçmeye başlaması da Türkiye'nin bu başarısıyla ilgilidir. Devamı da gelirse şaşmamak gerekiyor.

Konunun tabii ki tarihle ilgisi yoktur. 1956 yılına kadar "Ermeni soykırımı" sözü hiçbir yerde telaffuz edilmezken, bir anda nasıl gündeme getirilmiş olduğuna bakmak gerekiyor. Konu Sovyetler Birliği'nin bir proje olarak gündeme getirmesi ve Amerika'nın altmışlı yıllarda sahiplenmesiyle birlikte bir anda Türkiye aleyhine bir politik ayar mekanizması olarak geliştirildi. O gün bugün Türkiye'nin bütün siyaseti üzerinde en önemli ayar düğmelerinden birisi haline gelmiş bir konudur soykırım meselesi. Bu süreç içinde Sovyetlerin beklentisi neydi, Amerika'nın konuya sahiplenmesi ile nasıl bir uluslar arası denge sağlandı? Biraz da ona bakmak gerekiyor.

1915'e Dair Yeni Belgeler mi Bulundu?

Soykırım iddialarının dünya gündemine son zamanlarda görece daha yoğun girişi neyin sonucudur? Bu konuda daha önce hiç bilinmeyen yeni belgeler ortaya çıktı da bunlar soykırım iddiası lehine görüşleri mi destekledi? Yoksa sözümona Ermeni diasporası yeni ve daha güçlü ifade-propaganda kanalları buldu da bu yönde ciddi bir başarı mı kaydetti?

Soykırım iddialarının bazı ülkelerin parlamentolarında tasarı olarak kabul edilmesinde ne birinci ne de ikinci ihtimalin geçerli olduğunu anlamamız gerekiyor. Bugün tarihi bilgilere eskisine nazaran daha yakın sayılmayız. 1915 olayları ile ilgili yeni bilgiler bulunmuş veya var olan bilgiler daha ikna edici bir biçimde dünya gündemine girmiş değil. Aslına bakarsanız parlamentoların bir tarihsel olayı değerlendirme konusunda yetkili olmadığına dair tarihsel bilinç eskisinden daha güçlü bile sayılabilir. Ayrıca Ermeni milliyetçileri belki eskisinden daha örgütlü olsa bile Türkiye'nin Ermenistan'la ilgili son zamanlarda atmaya çalıştığı adımlar karşısında bir hayli mevzi kaybetmiş bile sayılabilir.

Ermeni milliyetçiliği, tıpkı başka yerlerdeki milliyetçilikler gibi kendi varlık sebebi olan hasımlarıyla sorunlarının bitmesini istemez. Sorunların devamı kendi meşruiyetini veya psikolojik zeminini iyice bitirir. Türkiye'nin dış politikasında izlediği sıfır sorun arayışından Ermenistan'la ilişkiler de nasibini almış ve bu da beklendiği üzere Ermeni milliyetçileri tarafından şiddetli bir muhalefetle karşılanmıştı, ama bu muhalefet aynı zamanda onları bir ölçüde

yalnızlığa da itmişti. Dolayısıyla soykırım iddialarının bazı ülkelerin parlamentolarındaki kabulleri ile Ermeni iddialarının yükselişi arasında bir illiyet bağı kurmak da mümkün değil.

Doğrusu bu bağın Türkiye'nin dış politikasındaki güçlenmeyle, etkinlik alanının genişlemesiyle ilişkilendirilmesi çok daha yerinde olur. Türkiye'nin son yıllarda izlediği dış politika ait olduğu bütün jeo-politik veya tarihsel bölgelerin tamamında ilişkiyi yoğunlaştıran, alışverişi canlandıran, bu yolla barışın ve refahın paylaşımını getiren etkiler yaratmıştır. Arabuluculuk veya sorunların çözümünde inisiyatif alan yaklaşım ilk başta kendi kendine gelin güvey olma veya hiçbir getirisi olmayan bir fantezi gibi algılanıyordu belki, ama zamanla bunun ne kadar etkinlik ve saygınlık üreten bir rol olduğu fiilen kanıtlanmış oldu.

Bu rolün bu tarz bir etkinlikle ortaya çıkması esasen sosyolojik modellere çok da uygun düşüyor. Arabulucuların bir sosyal etkinlik ve itibar hissesi almadığı hiçbir sosyal ilişki biçimi yoktur. Kuşkusuz bu rolü oynayabilmek için Türkiye olmak önemli bir imkândır ama yeterli değildir.

Sadece Arap ülkeleriyle değil, bütün Balkanlarda Türkiye özellikle Davutoğlu'nun yoğun, dostane yüzyüze temaslara dayanan tarzı ciddi bir diplomatik kazanım biriktirmiş durumda. Sırbistan'la bile üstelik Boşnakları küstürmeden, onlara da çok şey kazandıran ilişkiler tesis edilmiş durumda.

Bu ilişki tarzı ve düzeyi Ermenistan ile ilişkileri de belirlemek aradaki buzları eritmek üzereydi denilebilir. Sorunlar az değil tabii, ama aşılmaz da değil. Karabağ sorunu dolayısıyla Azerbeycan-Ermenistan ilişkileri bu sorunların çözümünün önündeki en önemli bariyerlerden birini oluşturuyor. Ancak bilhassa Davutoğlu'nun yönetimindeki dış politika tarzı bu sorunun üstesinden gelmekte hiç de zorlanmazdı.

Soykırım tasarısının kabulü bu açıdan Türkiye'nin sıfır sorun arayışına odaklanmış dış politikasının önünde bir sabotaj oluşturmaktan ayrı, Ermenistan ile arasındaki sorunların çözümüne de ciddi bir saldırı oluşturmuştur. Sorunun bu şekilde ısıtılarak ön plana getirilmesi, Türkiye ile Ermenistan arasında iyiye doğru giden ilişkilerin bağlamı açısından münasebetsiz kaçmıştır ama bu münasebetsizliğin ancak kasıtlı olarak bu ilişkileri sabote etmekle anlamlandırılabileceği de açıktır.

Bu münasebetsizlik bu açıdan başarılı olmuş, Türkiye'nin kafasını ve ağzını karıştırmış, bundan sonrası için çözüm seçeneklerini aramayı zorlaştırmıştır.

R. Tayyip Erdoğan'ın kaçak Ermenilerle ilgili beyanları, Türk Büyükelçilerin geri çağrılması, atalar kültüne hamasi müracaatlar vs. hep bu karışıklığın sonucu olmuştur.

Sabotajcılar başarılı olmuşsa da, bu başarıyı telafi etmenin bir yolu hiçbir zaman yok değildir. Yol öfkeyle kalkmamak, kalkılmışsa bu öfkeyi yenmek ve akıllıca oturmasını bilmekten geçiyor.

Kamusal Kan Davasının Reddi

R. Tayyip Erdoğan'ın 23 Nisan 2014'te, 1915 olaylarına ilişkin yaptığı açıklama hem Türkiye'de hem de uluslararası toplumda ciddi bir yankı buldu. R. Tayyip Erdoğan'ın yaptığı açıklama birçok kimse tarafından önemli bulunurken bazı araştırmacılar Türkiye'nin 1915 olayları dolayısıyla "özür dilemek" için çok geç kaldığını savundular. Türkiye ve Ermenistan arasındaki sınır hâlâ kapalı. AK Parti iktidarı döneminde Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin normalleşebilmesi için atılan adımlar Türk dış politikasının tarihsel yönelimleri açısından dönüştürücü nitelikteydi. Türkiye ve Ermenistan arasında 2010 yılında ilişkilerin normalleştirilmesi amacıyla imzalanan protokoller her iki ülkenin Meclis gündemine henüz alınabilmiş değil ancak bu protokollerin imzalanabilmiş olması dahi devletin geleneksel refleksleri üzerinde AK Parti'nin yarattığı dönüştürücü kapasiteyi ortaya koyma açısından önemsenmeli. Türkiye'de oturma ve/veya çalışma izni olmaksızın bulunan 50000'in üzerinde Ermeniye yönelik hükümetin pratiği de sorunun çözümü için sorumluluk alındığının en belirgin göstergesi.

R. Tayyip Erdoğan'ın 1915 Olaylarına yönelik yaptığı açıklamalar, Ermenistan'la ilişkilerin normalleşebilmesi Türk dış politikasında yaratılan dönüştürücü etkinin çok daha ötesinde "devrimsel" bir niteliğe sahip. Bu tespiti daha sağlıklı analiz edebilmek için Türkiye'nin Ermeni meselesi konusunda resmi tezlerinin derli toplu biçimde aktarıldığı Kamuran Gürün'ün çalışmasına verdiği isimle ifade edersek Türkiye'nin "Ermeni Dosyası" ile hesaplaşması/yüzleşmesi tarihinin de hatırlanması/ele alınması gerekmektedir. Kurucu iradenin Ermeni meselesine yaklaşımı, Erken Cumhuriyet dönemindeki yaklaşımlar ele alınmaksızın Erdoğan'ın açıklamasının nereye isabet ettiğini değerlendirmek oldukça zor.

1915'te Osmanlı Devleti'nin tehcir kararı almasının ardından müttefik devletler Rusya'nın bastırmasıyla bir deklerasyon yayınlayarak *"Türkiye'nin insanlığa ve uygarlığa karşı işlediği bu yeni cinayetler karşısında Müttefik Hükümetler*

(...) Osmanlı Hükümetinin bütün üyelerini ve onların bu katliamlara karışan ajanlarını kişisel olarak sorumlu tutacaklarını" ilân ettiler. Henüz I. Dünya Savaşı sona ermeden ABD Başkanı Wilson'ın ilân ettiği ve savaş sonrası düzenin temelini oluşturacak olan 14 Nokta içerisinde iki başlık Osmanlı Devleti (ardılı Türkiye) ve Ermeni meselesini doğrudan ilgilendiriyordu. Wilson'ın 5. noktasına göre "Sömürgelerin bütün talepleri serbest, açık görüşlü ve tümüyle tarafsız bir yaklaşımla ele alınmalı, bu tür egemenlik sorunlarının çözümünde ilgili halkların çıkarlarıyla egemenliği tartışılan devletin adil taleplerinin eşit ağırlık taşıması ilkesine kesinlikle uyulmalıdır. 12. nokta ise "Bugünkü Osmanlı Devleti'ndeki Türk kesimlerine güvenli bir egemenlik tanınmalı, Osmanlı yönetimindeki öbür uluslara da her türlü kuşkudan uzak yaşam güvenliği ile özerk gelişmeleri için tam bir özgürlük sağlanmalıdır. Ayrıca Çanakkale Boğazı uluslararası güvencelerle gemilerin özgürce geçişine ve uluslararası ticarete sürekli açık tutulmalıdır." ifadesi yer almaktadır.

Savaş sonrasında Wilson ABD Başkanlığından ayrılmasına rağmen yeni dönem Wilson Prensiplerinin üzerine inşâ edildiği için kurucu kadroların en önemli sorunlarından birisi Ermeni meselesi oldu. I. Dünya Savaşı'nı sona erdirecek Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu anlaşması olacak metni müzakere etmek için Lozan'a giden Türk heyetine gündeme gelmesi halinde masadan çekilmeleri için verilen talimat iki konuyu içeriyordu: Kapitülasyonlar ve Ermeni meselesi. Neticede imzalanan Lozan Antlaşmasında da azınlıklar etnik mensubiyetlerine göre değil dinsel mensubiyetlerine göre belirlendi ki buna göre Türkiye'de Müslüman olmayan herkes azınlık olarak kabul edildi. Bununla birlikte Lozan Antlaşması hem azınlıklara hem de Türkiye Cumhuriyeti içerisinde bulunan diğer farklı gruplara önemli haklar sağlıyordu. Ancak kurucu kadroların hem içerden hem de dışarıdan tehdit algısı ile şekillendirdiği, mütecessim halini CHP iktidarı döneminde uygulanan Varlık Vergisi ile gördüğümüz paranoyak devlet pratiği Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratikleşme sürecinin de temel motivasyonlarından birisini sağladı. Lozan Antlaşması ile gayrimüslim vakıfların mal varlıkları, ibadet ve inanç hürriyetleri güvence altına alınmışken Türkiye Cumhuriyeti yaklaşık 80 yıl boyunca bu hakları ihlâl etti. 80 yıllık devlet pratiğini dönüştürerek gayrimüslim vakıflara mallarını iade eden AK Parti iktidarını 80 yıllık hatadan sorumlu tutmak nasıl hak bilmezlikse aynı devletin Ermeni meselesi dolayısıyla 80 yıllık uygulamasından AK Parti'yi sorumlu tutmak da aynı derecede hak bilmezlik, hatta had bilmezliktir.

Soykırım Tartışması Dipsiz Kuyu

Soykırım kavramının mucidi Yahudi asıllı bir hukukçu olan Raphael Lemkin'dir. Lemkin NAZi rejiminin Yahudilere, Çingenelere, komünistlere ve diğer bazı gruplara uyguladığı şiddetin ve gerçekleştirdiği kırımların etkisi ile *"genocide"* kavramını geliştirmiştir. Ancak soykırım kavramı üzerinde hem uluslararası hukukçular hem de siyaset bilimciler henüz ortak kabuller geliştirememişlerdir. Uluslararası ilişkiler disiplininin yükünü çeken ülke olarak nitelendirebileceğimiz ABD'de üniversitelerde karşılaştırmalı jenosit kürsülerinin kurulması aslında tek düze bir soy kırımdan bahsedilemeyecek olmasının en önemli göstergelerinden birisi olarak kabul edilmelidir. Siyaset biliminde yazarlar arasında devamlı tartışma konusu olan "soykırım nedir, hangisi soykırımdır" gibi sorulara tek bir yanıt verilememiş olması da hatırda tutulması gereken önemli bir husustur. Örneğin realist siyaset bilimciler Ruanda'da gerçekleşen olayların dünya üzerinde her zaman gerçekleşen ve gerçekleşebilecek türden olaylar olduğunu düşünmektedirler.

Dolayısıyla iki toplum arasındaki meseleyi spekülasyona bu kadar açık bir kavram üzerinden tartışmak iki toplum arasında ilişkilerin yeniden kurulmasına hizmet etmek yerine soykırım adı altında "kamusal kan davası"nın derinleşmesine sebep olacaktır. Diğer taraftan soykırım sözcüğünün her geçen gün "modern bir tabu ya da sivil din pratiği" haline geliyor olmasının da altı çizilmelidir. Her ne kadar tarihsel gerçeklikle örtüşmeyen iddiaların sahibi olsa da, Yahudi soykırımının ticari bir meta haline dönüştüğünü söyleyen David Irwing'in hapis cezasına çarptırılması, Ermeni soykırımı yoktur diyen Doğu Perinçek'in Fransa ve İsviçre'de hapis istemiyle yargılanması soykırım sözcüğü etrafında oluşan halisünasyonu net bir biçimde ortaya koymaktadır.

Tarih Kan Davası Güdüsüyle Okunamaz... Ama Başka Türlü de Okunmuyor

Erdoğan'ın 23 Nisan 2015'te 1915 yılında yaşananlardan dolayı hayatını kaybeden Ermeniler için yayımladığı taziye mesajı beklenebileceği gibi her kesimde ezber bozucu bir etki yaptı. Tartışmanın tamamen ezberlerle yürüdüğü bir ortamda, doğal olarak siyasetten eser olmaz. Herkes ezberleriyle sabitleştirdiği konumunu pekiştirmeye, onu tahkim etmeye bakarken, bunun karşı tarafın üzerinde hiç bir etkisi olmaz. Belki tek etki ezberi daha güçlü olandan ziyade, ezberinden bağımsız olarak siyasi veya maddi konumu güçlü olanların diğerleri üzerindeki yaptırım gücünden doğar.

Erken Cumhuriyet döneminde oluşan algının yaklaşık 80 yıl boyunca devam etmesi Türkiye'nin içerde ve dışarıda güçsüz olmasından kaynaklanmaktaydı. Bugün için Türkiye bu tür ezberler üzerinden kendisine yaptırım uygulanabilecek bir ülke olmaktan uzaktır. Konunun diğer tarafları ise zaten bu ezberden kendilerine bir tür konfor üretmiş oldukları için konumlarına nihai olarak etki edecek bir gelişmeden nispeten muaf durumdadırlar. Oysa bu ezberlerin ürettiği bazı duygular da vardır ki, bu duygular insanı zehirliyor. Bu zehirle uzun süre yaşanmaz. Hrant Dink'in Diaspora'daki kendi soydaşlarını tam da bu konuda uyarmak üzere sarf ettiği sözler, Türk nefretinin onların kanlarında bir zehre dönüşmüş olduğu yönündeki sözler, ne yazık ki, hedef kitlesi üzerinde bir etki yapmadan önce Türkçeyi 'çok bilmiş' yargı mensuplarımızın bekçi radarlarına takılıp etkisiz hale getirildi. Oysa Hrant Dink de herkesin kendi zehirleyici konforuna kapıldığı bir anda halklar arasında bir diyalogu başlatmaya ve insanı zehirleyen ezberlerden kurtulmaya davet ediyordu.

Bugün Erdoğan'ın bu davetinin ezber bozucu olması aslında sadece böyle bir taziyenin resmi bir mevkiden daha önce yapılmamış olmasından dolayıdır. Yoksa hem Erdoğan hem de liderliğini yaptığı AK Parti camiası genel olarak bu konuda baştan itibaren farklı bir yaklaşım içinde olmadı. 1915 olaylarında yaşanan olaylardan dolayı hayatını kaybeden Ermeniler Osmanlı devletinin vatandaşlarıydı. Bir çoğunun hayatlarını kaybetmesine yol açan tenkil işleminde yerleştirildikleri yer de o zamanlar yine Osmanlı topraklarıydı. Bu toprakların büyük bir kısmı da Mondros Mütarekesi imzalandığında Osmanlı hakimiyetindeydi. Şayet Osmanlı 1. Dünya Savaşı sonrasında parçalanmamış olsaydı, bugün o tenkil edilmiş Ermeniler (Avrupa veya Amerika'ya gidenleri hariç) yine Türkiye sınırlarında kalmış olacaktı. Böylece Türkiye vatandaşı insanlar olmaya devam edecek ve muhtemelen yaşadıklarıyla ilgili mağduriyetlerini doğrudan kendi devletlerinden telafi etme yoluna gideceklerdi.

Nitekim henüz devletin Osmanlı olduğu bir dönemde yaşananların bir çoğunun hesabının görüldüğünü, mahkemelerde tenkil işleminde kastı aşan davranışlarından dolayı bir çok kişinin İstanbul'da idam edildiğini de biliyoruz. 1919 yargılamaları İttihat-Terakki sonrası gelen hükümetin bütün kusurları İttihat-Terakki üzerine yıkma girişimi olarak yorumlanabilir belki. Onun için İttihat -Terakki hükümetinin de 1916'da Ermeni Tehciri uygulaması esnasında görevin kötüye kullanılması ya da değişik gerekçelerle sorumluları yargıladığını da belirtmeden geçmeyelim. 1915-1916 yıllarında çalışan soruşturma ve

yargılama komisyonları binlerce kişiyi yargıladı. Bu konuda elimizde sağlam istatistikler bulunmaktadır. Buna göre:

Amasya:2, Ankara: 148, Bitlis: 29, Canik: 89, Diyarbakır: 70, Eskişehir: 29, Halep: 56, Hüdavendigar: 21, İzmit: 28, Kayseri: 146, Konya: 16, Mamurat'ul-Aziz: 249, Niğde: 8, Sivas: 579, Suriye: 27, Urfa: 170 kişi yargılandı (toplam 1673). Tahkikatlar neticesinde *67 İdam cezası, 524 Hapis cezası, 68 Kürek, para, kalebent, pranga, sürgün cezası, 227 Berat ve yargılama reddi* kararı verilirken *109 Mahkeme* ise 1916 itibariyle devam etmektedir.

Bu arada yeri gelmişken, Ermeni örgütlerinin kendi tek taraflı yargılamalarıyla olaydan sorumlu gördükleri bütün Osmanlı devlet ricalini suikastlar yoluyla katletmiş olduklarını hatırlatalım. Bunlar arasında Sadrazam Said Halim Paşa, Sadrazam Talat Paşa, Bahriye Nazırı Cemal Paşa gibi kimseler bulunmaktadır.

Erdoğan'ın yayımladığı mesajın bence en çarpıcı yönü, tarihe mal olmuş olaylar hakkında bugünün hesaplarından yola çıkarak bir yargı vermenin kendiliğinden haksızlığına dairdir. I. Dünya Savaşı'ndan hemen önce ve sonrasında Balkanlardan çok daha feci bir biçimde tehcir edilen veya doğrudan katliamlara maruz bırakılan Müslüman Türklerin bugün hiç hatırlanmıyor olması, onların yaşadıklarının daha az trajik olmasından ileri gelmiyor. Bütün bir Balkan coğrafyasında yaşanan benzer hadiselerin toplamında milyonlarca insan aynı şekilde katledilmiştir, ama onların davasını kimse gütmüyor. Kimse Bulgaristan'dan, Yunanistan'dan veya Makedonya'dan tehcir edilen veya yerinde katledilen insanları doğru dürüst hatırlamıyor bile. Ama dönüp bakıldığında herkes orada aynı türden şeyler olduğunu takdir edecektir.

Ermenilerin yaşamış olduğu acıyı elbette ki hafifsemeyi veya yok saymayı gerektirmeyecek bu hatırlatmayı, tarih yazımının doğasına dikkat çekmek için yapıyorum. Tarih elbette ki her zaman bugünden yazılan bir şeydir. Geçmişi aydınlatmaya dönük bir işlevi genellikle yoktur. Bugünden alınmış siyasi mevzilerin desteklenmesiyle ilgilidir. Onca katliam arasından sadece Ermenilere yapılanının bugün tarihsel tartışmanın da dışına çıkarılarak mutlak bir hükme dönüştürülmesinin tarihle değil siyasal mücadeleyle bir ilgisi vardır. Bu konudaki yol gösterici ilkelerden birisi, kimseye başka kimsenin günahının yüklenemeyeceğidir. Bu şiar dolayısıyla Müslümanlar kan davasını ayaklarının altına almış bir peygamberin tavsiyesine uydukları için kendilerine yapılmış olanların davasını sonraki nesillere bırakmamayı bir istidada dönüştürmüşlerdir.

Torosyan'ın Çanakkale'de Olma İhtimalini Sevmek

Son yıllarda tarihin nasıl her dönem yeniden ve yeniden yazıldığına; "şehvetli hadımların" bu yeniden yazma, yazarken de politik pozisyon alma işine ne kadar teşne olduklarını gösteren güzel bir örneğe şahit olduk. Mesele 2012 yılında Prof. Dr. Ayhan Aktar tarafından Osmanlı ordusunda Yüzbaşı olduğu iddia edilen Sarkis Torosyan'ın anılarının yayınlanmasının ardından başladı. Torosyan'ın *Filistin'den Çanakkale*'ye başlığını taşıyan anıları Cumhuriyet döneminde tarihin nasıl yeniden üretildiğini ortaya koyar bir metin olmaktan çıkıp 1915 olayları üzerine bir politik mevzi haline dönüştü. Bu durumun gelişmesinde en büyük katkı da galiba Taner Akçam'a aitti.

Torosyan'ın anılarının yayınlanmasının ardından başta Halil Berktay olmak üzere Hakan Erdem, Cemil Koçak, Şükrü Hanioğlu, Hakan Yavuz gibi çok sayıda tarihçi katkıda bulundu. Anı metnine göre Osmanlı ordusunda Yüzbaşı olan ve birçok cephede Osmanlı Devleti'ne yararlılıklar gösteren, bu sebeple Enver Paşa tarafından madalya ile taltif edilen Sarkis Torosyan'ın ailesi ilerleyen dönemde yine Osmanlı Devleti tarafından ortadan kaldırıldı. Sarkis Torosyan da onun gibi onlarca, belki yüzlerce veya binlerce Ermeni askeri gibi ya da Çanakkale'de bulunan Arap alayları gibi Cumhuriyet dönemi tarih yazıcılığı tarafından unutturuldu.

Doğrusu ilk başta Torosyan'ın hatıratına itirazlar meselenin tarihsel hakikatlerle uyuşup uyuşmadığı yönündeydi. Özellikle Hakan Erdem Torosyan'ın hikayesinin tarihsel serüvenle uyuşmadığına dair ciddi itirazlar ortaya koydu. Tam bu noktada 1915 olaylarını soykırım olarak nitelemeyen herkesi politik ve bağnaz bir tarih görüşü ortaya koymakla itham eden Taner Akçam olaya müdahil oldu ve Torosyan'ın hikayesinin aslında Ermeni Soykırımının üzerini örtmek için yalanlandığını iddia ederek belki de Cumhuriyet tarihçiliğini önemli oranda etkileyebilecek bir tartışmayı siyasalın göbeğine taşımış oldu. Tartışma tam da ideolojikleşme eğilimine girmişken Halil Berktay'ın aracılığıyla Edhem Eldem tartışmaya dahil oldu ve *Toplumsal Tarih* dergisinin Şubat 2013 sayısında Torosyan'ın anlattıklarının gerçek olduğunu kantılamak üzere Ayhan Aktar tarafından yayınlanan belgelerin sahte ya da oynanmış olduğunu ortaya koydu.

Belgeler sahte ya da oynanmış olmasaydı da bir yeniden tarih yazımı söz konusu olacaktı, belgelerin sahte ve oynanmış olduğu durumda da yeniden tarih yazma girişimleri söz konusu oldu. Öyle ki mesele Torosyan diye birisinin var olup olmadığına kadar gitti. Aslında Osmanlı ordusunda Türk olmayan çok sayıda unsurun olduğu bilinen bir durumdu. Devletin bunu çeşitli dönemlerde çeşitli biçimlerde yorumlaması ya da gizlemeye çalışması bilineni değiştirmiyor.

Peki, bilinen bir durum Torosyan örneğinde olduğu gibi neden bu kadar yaygara koparıyor? Çünkü tarih bir ekonomi-politik nesnesi haline dönüştürülerek bir kişi üzerinden yeniden yazılmaya çalışılıyor. Mesele Robert Fisk'in ajitatif makalesinde iddia ettiği gibi Osmanlı ordusundaki Ermeni bir kahramanı inkâr etmek değil, Osmanlı ordusunda olduğu iddia edilen bir Ermeni'yi 2015 yılında kahraman ilân etmek. İkisi arasında korkunç bir uçurum olduğu görülebiliyor mu?

Tarihin Adaleti

Ataların tarihte hemen her konuda altın sahifelerle yazılacak şanlı örnekler ortaya koymuş olması torunların da her bakımdan mükemmel insanlar olmasının bir garantisi olmuyor.

Bu aslında çok adil bir tarih kuralıdır. Atalarının yaptıklarıyla övündüğü halde kendisi bir kalite ortaya koymaya çalışmayan, atalarının terekesini satarak geçinen toplumlar tarihin sillesini er veya geç yerler.

Asıl olan atalarımızın neler yapmış olduğu değil bizim neler yaptığımızdır. Bir kalitesizlik ortaya koyan hiçbir toplum salt atalarının büyüklüğü dolayısıyla bunu bir kazanca dönüştüremez. Aksine bugün küçülen toplumlar eninde sonunda atalarını da küçültürler. Tarih yazımının bir de böyle işleyen bir kuralı da vardır.

Bugün başımıza gelen her kötülüğün ardından, dönüp atalarımızın tarihte sergilemiş olduğu mükemmel örneklere dikkat çekmek o yüzden yeterince ikna edici olamıyor. İnsanlar bugünü geçmişin ışığında değil, genellikle geçmişi bugünün ışığında okurlar. Tarih geçmişten bugüne yazılan bir şey değil, bugünden yola çıkılarak okunan veya yazılan bir hikâyedir. Tabii ki tarih bilgisi mutlak bir bilgi değildir, beşerî bir bilgidir ve böyle unutkanlıklarla veya seçmeli hatırlamalarla malul olması çok normaldir. İnsanlar bir şeyin tarihine onu kendilerine en son hatırlatan olayların ışığında bakarlar.

O yüzden tarihe ve atalara layık olmanın yolu onların kuru lafla propagandalarını yapmaktan değil, bugünün tarihine olumlu bir katkıda bulunmaktan geçiyor.

Rahip Sontaro, Hrant Dink ve en son Malatya'daki cinayetlerin içinden herkes sıyrılmanın bir yolunu bulabilir, ama bugün bütün dünyada bu olaylar hem bize hem tarihimize bakarken insanların zihinlerini uyaran görüntüler olarak geçmiştir bile. Yaptıklarımız yapacaklarımızı gösterdiği gibi yapmakta olduğumuz da geçmişte yapmış olduklarımızı şekillendiriyor. Bugünün

şartlarında bunu yapanlar geçmişte neler yapmamış olabilirler diye bakılıyor ve bir tarih refleksi olarak bu son derece normaldir. Evet, tarihin bu yanı hiç de adil değildir, ama bir gerçektir.

Adil olmayan kısmı aslında geçmişte kalmış insanlar hakkında bugünün etkisiyle ulaştığı gerçekle ilgili olmayan kararla ilgilidir. Yoksa yaşayanların payına düşürdüğü hisse açısından adil olmadığı söylenemez. Ataların büyük sayılmasından ölmüş gitmiş ataların payına zaten bir şey düşmüyor, o pay yine o tarihi bayraklaştıranlara düşüyor çünkü.

Tanrısı Nemesis Olanın Tarihi Kin ve Nefretle Yazılır

Her 24 Nisan tarihine yaklaşırken 1915 olayları üzerine Batı dünyasından gelecek açıklamalara alışmamız gerekecek. Ermenilerin Türklerle olan kan davası kendine Hıristiyan dünyasında taraftar toplamakta fazla zorlanmıyor. Gerçi onu tatmin edecek, gözünü doyuracak kadar bir destek yok yine de, ama bir çok ülkenin parlamentosundan olağanüstü çabalar neticesinde 1915 yılında yaşananların bir soykırım olduğu yönünde kararlar çıkarılmış durumda. Bir çok ülke Türkiye'nin bu konudaki hassasiyetini bildiği ve Türkiye ile aralarını bozmak istemediği için bu desteği vermekten kaçınıyor ve bu durum bile Ermeni intikamcılarını büyük bir tatminsizlik duygusuna gark etmeye yetiyor. Bazı ülkelerin veya aktörlerin vereceği veya vermeyeceği destek bu noktada epeyce dert haline gelmiş oluyor.

Obama'nın (ya da ABD Devlet Başkanı olacak bir başka kişinin) mezkur tarihte yapacağı bir konuşmada "soykırım" sözcüğünü kullanıp kullanmaması hem Ermeni diasporası açısından hem de Türkiye tarafından çok önemseniyor tabi. Obama veya ondan önceki ABD liderleri de her seferinde iki arada bir derede kalarak her iki tarafın beklentilerine cevap verecek özgün bir ifade bulmaya çalışıyorlar. Her ne denilirse denilsin, bunun 1915 yılında yaşanmış olanların niteliğini değiştiremeyeceği çok açık. Neticede 100 yıl önceki hadiselerle ilgili yeni bir gerçek ortaya çıkarılarak bu durum ifade edilmiş olmayacak. Tam tersine olay, daha önce de ifade ettiğimiz gibi 100 yıl önce değil bugün cereyan ediyor.

Örneğin Katoliklerin ruhani lideri Papa Francesco erken davranarak 1915 olaylarının 100. yıldönümü sebebiyle Vatikan'da düzenlediği ayinde, "20. yüzyılın ilk soykırımının Ermenilere yapıldığını" söyledi. Söyledi de ne oldu? 1915 yılına ait gerçekliğe biraz daha mı yaklaşmış olduk? O gün yaşanan olaylarla ilgili bizi aydınlatan yeni bir bilgiye mi ulaşmış olduk? Yoksa en arkaik duygularla hareket eden ve Müslüman Türk'e karşı nefret duygularıyla hareket etmekte olan Ermeni tarafının güttüğü ilkel kan davasına bir prim mi vermiş

oldu? Dahası, 1915'ten sadece bir kaç yıl önce Balkanlar'dan toplu katliamlarla yok edilen ve sürülen 3 milyona yakın Müslüman Türk'ü hiç hatırlamayıp "20. yüzyılın ilk soykırımının Ermenilere yapıldığını" söylemenin anlamı nedir? Gerçekten Papa insanlığa karşı işlenen suçlar veya tarihsel acılara dair bir duyarlılıktan hareket ediyorsa, önce Balkanlarda yaşanan katliamları, toplu sürgünleri ifade etmesi gerekmez miydi?

Hatırlamaz, hatırlayamaz, çünkü papanın hafızası ırkçı ve haçlı bir hafızadır. Aslında Ermeni soykırımı iddialarının arka planında içlerine ukde kalmış, başarılamamış bir "Anadolu Müslümanı soykırımı" vardır. Bu ihtimal hiç de bugünden farazi olarak kurgulanan bir ihtimal değil. 1915'te tehcir planını devreye sokan veya o günlerde devlet sorumluluğunu taşıyan bütün Osmanlı devlet ricalinin hepsinin (Talat Paşa, Enver Paşa, Sait Halim Paşa. Trabzon Valisi Cemal Azim, "Teşkilât-ı Mahsusa"nın yöneticisi Bahattin Şakir, yanısıra Azerbaycan eski Başbakanı Fetali Han Hoyski, eski Adalet Bakanı Halil Bey Hasmemmedov ve daha niceleri) Ermeni Taşnak örgütünce akıllara durgunluk veren bir sürek avı neticesinde bulunup suikastla vurularak öldürüldüğünü hatırlamamız belki yeter de artar bile. Bu suikastlar Taşnak örgütünün Erivan'daki 9. Kurultayında kararlaştırılmış, adına Yunanca intikam tanrıçası anlamına gelen "Nemesis operasyonu" denilerek önemli bir bütçe tahsisi ve büyük bir organizasyonla sistemli bir biçimde uygulamaya konulmuştur. Operasyonun hedefinde Tehcirde katkısı olan yüzlerce insan vardır ve bunların öldürülmesine karar verilenlerinin bir çoğu da öldürülmüştür.

Aslında söz konusu olan intikamsa Ermeni örgütleri tarafından bu intikam defalarca alınmıştır: Zaten 1870'li yıllardan itibaren propaganda çerçevesinde girişilmiş katliamlar var. İşgal kuvvetlerinin saflarında Türklere karşı açık işbirliği var. İngilizlerin işgal yönetiminin gözetimi altında kurulmuş mahkemelerde idama mahkum edilmiş olanlar var. ASALA'nın suikastlarıyla öldürülmüş diplomatlar var.

İntikam tanrıçasını kendine rehber edinince, intikamı da bir hayat tarzı haline getirmek mukadder oluyor. İntikamı bir tanrı gibi tasavvur eden, böylece gözünü intikam ateşi bürümüş bir yapıyı doyurmanın imkanı olmaz. İntikama doymayan, intikam duygusuyla beslenen hasta bir kan davasıdır Ermeni davası. Bu hastalığın yüz yıl önceye davet eden sadece ve burada da sadece kendi acılarını önemseyen çağrısının peşine düşenlerin artık ne duruma düştüklerini görmelerini umuyoruz. Akıllılarının Papa olduğunu varsayarsak bu umudumuzun boş bir umut olduğunu bilsek de...

Tarih Nefret Değil İbret Konusu Olmalı

Ermeni Diasporası için 2015 yılı bir bütün olarak, yüz yıl önce yaşananların rövanş yılı olarak değerlendirildi. O yüzden epey zamandır bütün saatler bu tarihe ayarlanmış durumdaydı. Türkiye aleyhine yapabilecekleri bütün lobi ve propaganda faaliyetlerini bu yıl içinde ortaya koymaya azmetmiş gözüktüler. Bu çerçevede işlerini kolaylaştıran bazı faktörlerden söz edilebilir. Türkiye aleyhine olacak her tür haberi anında satın almaya, hemen kabul etmeye hazır bir müşteri kitlesinin olduğu söylenebilir. Bu müşteri kitlesini yalan-yanlış bu tür haberleri iştahla tüketmeye sevk eden büyük ölçüde ideolojik bir zemin de söz konusudur.

Aslında 1915 dosyası bütün boyutlarıyla açılabilse, Türkiye'nin dünyaya karşı kendisini savunmadan ziyade yine iddia makamında hissetmesini gerektirecek verilerin daha fazla olduğu görülecektir. 1915 şartlarına bugünden ve parlamentolardan, lobi merkezlerinden gitmeye ve o şartlar hakkında hükümler vermeye kalkışanlar burunlarının dibinde yaşanmakta olan katliamlar hakkında iki kelime laf edememektedirler. Suriye'de halihazırda yaşanmakta olan soykırımdan öte bir vahşete dönüşmüştür. Mısır'da bir gün içinde üç bin insan öldürülmüş, on binlerce insan keyfi bir biçimde işkencelerden geçtikleri en ağır şartlarda hapishanelerde tutulmakta, bir kaç dakika içinde yüzlerce kişiye idam cezalar verilmektedir.

Tüm dünyanın gözleri önünde bunlar yaşanırken Türkiye'yi 1915 yılına, yani aslında delil bakımından tam bir karanlık ortama götürüp mahkum etmek isteyenlerden bu konuda tek bir söz işitilmiyor olması durumu net bir biçimde ortaya koymaktadır. 1915'e yani tarihe giderek oradaki bir zulmü bugüne getirmekten maksat iddia edildiği gibi insani duyarlılık değildir. Amaç insanlık suçları konusunda insanlığa "bir daha yaşanmasın" dersi vermekse, o "olmasın" denilen şeyin bugün Suriye ve Mısır gibi coğrafyalarda yaşanıyor olması amacı boşa çıkarmakta, dersi anlamsızlaştırmaktadır.

Geçmişi bu kadar deşmekten, geçmişle yüzleşme gayretkeşliğinden sadece intikam ve nefret duygusu hasıl oluyor. Bu da nihayetinde ne yaşayanlara ne de ölmüşlere hiçbir fayda getirmiyor. Halbuki, bugün gözümüzün önünde cereyan eden hadiseler hakkında ortaya koyacağımız doğru bir tavırla insanların ölmesini önleyebilir, katillerini durdurup hemen hesabını da sorabilir, insanların işkencelere maruz kalmaktan kurtarabiliriz.

Diğer taraftan mesele 1915 bağlamında ele alınacaksa, olayları tarihsel koşulların eşliğinde ele almanın zarureti teslim edilmelidir. Evvela tüm dünyada savaş koşullarının hakim olduğu, Ermeni Tehciri benzeri demografik hareketliliklerin İttifak ve İtilaf devletlerinin neredeyse tamamında görüldüğü ifade edilmelidir. Dahası olayların sadece 1915 koşulalrıyla sınırlı değerlendirilmesi de yanıltıcı olacaktır. Sadece 1912 Balkan Savaşları'nda en iyi ihtimalle bir buçuk milyon Müslüman katledilmiş veya tehcir edilmiştir. Çanakkale Savaşı'nda eli silah tutan neredeyse bütün Müslüman erkeklerin cephelerde olduğu dönemlerde çoğu İstanbul ve Anadolu'ya yerleştirilmiş perişan durumundaki muhacirlerin hikayelerinin her yerde anlatıldığı günlerde, Balkanlar'da yaşananların Anadolu'da Müslüman ve Türklere karşı Ermeniler tarafından yapılacağı söylentilerinin sözkonusu olduğu unutulmamalıdır.

Biraz daha geriye 1890'lı yılların sonlarına gidelim. O dönemde bugün Ermenistan'a ait toprakların büyük çoğunluğunda Ermeniler azınlıktadır. Oysa bugün Ermenistan nüfusunun neredeyse tamamı Ermeni'dir. Üstelik Türkiye'de o ortamda tehcir kararı alındığında bile, yerlerinden koparılan Ermeniler, Osmanlı topraklarının dışına değil, yine başka Osmanlı topraklarına nakledilmiştir. Yani amaç Ermenileri yok etmek olmamış, aksine onları her iki taraf açısından daha güvenli olacak bölgelere nakletmek olmuştur.

Tarihi deşersek işimize gelen şeyler kadar bizi rahatsız edecek şeyler de buluruz. İbret almak, dersler çıkarmak için buna elbette ihtiyaç duyarız, ancak tarihten talep edeceğimiz ders bizim tarihe empoze edeceğimiz ders de olmamalı.

Ermeni diasporası tarihe giderken en arkaik, en olumsuz duyguları, intikam, kin ve nefret duygularını besleyecek sonuçlar çıkarmaya çalışıyor. Bu durum Türkleri de haklı bir tepki olarak aynı motivasyonla tarihe gitmeye itiyor. Böylece tarih hiç bir zaman doğrunun bulunamayacağı agnostik bir alan haline geliveriyor.

Oysa Kitab'ın çağrısına kulak vererek şunu söyleyebilir ve birlikte daha hayırlı bir geleceğin inşasına katılabiliriz: "Onlar bir nesildi geldi geçti. Ne onların hesabından bize, ne de bizim hesabımızdan onlara bir pay vardır."